

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:2004

av **Maria Malmer Stenergard m.fl. (M)**

Ålfiske i Östersjön

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ålfiske och ålfiskeföretagares möjlighet att överlåta sin verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hitta vägar för att öka ålbeståndet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ålen är Skånes landskapsfisk. Ålfisket är ett skånskt kulturarv. Inte minst märks detta kulturarv längs den skånska ostkusten, den så kallade Ålakusten (kuststräckan från Åhus till Stenshuvud), där ålfisket till stor del präglar kustbilden. Det rör sig om ett småskaligt, hantverksmässigt, miljövänligt och kustnära fiske. Ålfiskarna besitter ovärderliga kunskaper om ålen och kulturen kring den. Från runt om i världen kommer människor och företag för att ta del av den månghundraåriga traditionen kring ålfisket. Ålfiskets intäkter ligger på blygsamma åtta miljoner kronor, men fisket genererar tiofaldiga intäkter genom exempelvis ålturism, flyg, taxi och hotellnätter. Ålagillet används av våra skånska företag för marknadsföring; fram till år 2011 hade cirka 140 olika nationer besökt skånska ålagillen tillsammans med svenska och skånska företag. Filmteam från svenska och utländska tv-bolag besöker Ålakusten för beskriva traditionerna kring ålfisket. Ålarvet på Ålakusten är numera också listat som ett nationellt immateriellt kulturarv enligt Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet. Genom att ratificera denna konvention har Sverige åtagit sig en förpliktelse att skydda och bevara detta kulturarv. Konventionen skyddar nämligen bara levande kulturarv.

Ålbeståndet hotas av bland annat vattenkraft, miljögifter, predatorer som skarv och säl men också av det mindre kontrollerade fiske som sker i en del andra länder, bland annat fisket av glasål i Sydeuropa. Det är av stor vikt att man på flera fronter arbetar för att ålbeståndet ska växa.

EU har tryckt på för nationella åtgärder som förbättrar ålbeståndet. Sverige har svarat genom bestämmelser som syftar till att minska fisket. Alla som fiskar ål måste ha tillstånd, all fångad ål måste inrapporteras och fritidsfiske är förbjudet.

Fångstbegränsningar gäller – både vad avser fångstmängd och fångsttid. Andra länder har däremot inte i tillräcklig utsträckning vidtagit de åtgärder som krävs för att skydda ålen. I exempelvis vårt grannland Danmark saknas fångstbegränsningar, samtidigt som fritidsfiske fortfarande är tillåtet. Det danska regelverket har minimimått på ål, som fångas i havet, på 40 cm medan motsvarande bestämmelse i Sverige föreskriver 70 cm.

EU-kommissionen föreslog nyligen ett totalt ålfiskestopp i Östersjön från den 1 januari 2018. Det skulle innebära ett dråpslag mot ålfiskarna och deras möjligheter till försörjning, men det skulle inte få några större konsekvenser för ålens överlevnad. Till exempel kan nämnas att en betydande del av ålen från Östersjön vandrar upp genom Öresund till Kattegatt, där den kan fångas av danska fiskare utan fångstbegränsning.

I stället för att straffa svenska ålfiskare borde EU lägga sitt krut på att se till att stora ålfiskarländer som Frankrike och Spanien lever upp till ålförordningen (EG nr 1100/02007). De svenska ålfiskarna ser med förvåning på det omfattande fiske efter ålyngel (glasål) som pågår på den europeiska atlantkusten och i Medelhavet.

I den svenska delen av Östersjön har mängden fångad ål ungefärligen halverats sedan år 2007, då den svenska ålfiskeregleringen infördes. Ålfisket i den svenska delen av Östersjön bedöms i dag påverka ålbeståndet i Östersjön med endast två procent (Willem Dekker, Aqua Reports 2015:11. SLU. Assessment of the eel stock in Sweden, spring 2015, s 4). Det handlar alltså om ett långsiktigt hållbart fiske.

Ingen lagstiftning i Sverige har hittills riktats mot vattenkraften trots att uppskattningsvis 40 procent av de vandrande ålarna dör eller skadas varje år i vattenkraftverken. Medan ålfiskarna bara får fiska ål 90 dagar per år, pågår åldöden i vattenkraftverken varje dygn året runt. Av Sveriges totalt 2 100 vattenkraftverk har 75 procent inte någon form av fiskväg.

Predatorerna säl och skarv påverkar ålen mer än ålfisket. Antalet skarvar i Östersjön har uppskattats till 100 000 och antalet sälar till 50 000.

För vattenkraftverkens, sälens och skarvens fortlevnad krävs inte att ålen överlever. Men ålfiskarna är däremot beroende av dess fortlevnad. Ålfiskarna besitter ovärderliga kunskaper om ålen och ålens livsmiljö – kunskaper som behövs om vi ska kunna förstå och skydda den bättre. Fiskarna har dessutom tagit många initiativ för att stärka ålbeståndet. Genom Ålfonden finansierar de utsättning av glasål i Östersjön. De arbetar också inom Ålakademin bland annat för att uppnå bättre vattenkvalitet i Östersjön.

Fiskeriverket (numera Havs- och vattenmyndigheten) beslutade, med verkan från och med 1 maj 2007, om generellt förbud mot ålfiske. Reglerna syftar till att minska antalet tillstånd genom att inte bevilja tillstånd för ny ägare vid generationsväxling eller när tillståndshavare av annan anledning upphör med sitt ålfiske. Reglerna, som i realiteten på sikt innebär ett förbud mot ålfiske, drabbar näringslivet och bygden hårt. Med hänsyn till associationsrättsliga principer och näringsfrihetsmässiga överväganden, måste det skapas en lösning som möjliggör för generationsskiftet i ålfiskeföretagen. Dessutom bör det alltså framhållas att förbudet inte är ett medel för att uppnå målet med ökat ålbestånd.

I stället för att låta ytterligare begränsa ålfisket, borde man se över möjligheten att lägga ett större ansvar på elbolagen när det gäller att underlätta för ål att passera turbinerna oskadda.

I en rapport som överlämnades till regeringen den 1 december 2015, konstaterade Havs- och vattenmyndigheten att vattenkraften i hög grad påverkar dödligheten för ål och att åtgärder för att förbättra upp- och nedströmsvandring förbi kraftverk styr den effekt som fiskereglering och utsättning av ålyngel får. Myndigheten föreslår därför att den nuvarande förvaltningsplanen ska utvecklas när det gäller långsiktiga åtgärder mot påverkan av vattenkraft. Regeringen måste nu skyndsamt agera.

Om ålens passage av kraftverken underlättas, gynnas även annan vandringsfisk, som till exempel lax och öring. Den tekniska möjligheten finns, exempelvis i form av galler som möjliggör flyktvägar. Åtgärderna är viktiga för att vi ska uppnå en hållbar utveckling med en levande ålfiskenäring. Restaurerar vi ålens livsmiljö och öppnar vandringsvägar som ersätter de gamla, där byggnation och olika exploateringar satt hinder, skapar vi nya möjligheter för ett fortsatt ålfiske och den kultur som finns kring fisket.

Maria Malmer Stenergard (M)

Olof Lavesson (M)

Gunilla Nordgren (M)

Thomas Finnborg (M)

Anette Åkesson (M)

Ewa Thalén Finné (M)

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)

Anders Hansson (M)

Hans Wallmark (M)

Boriana Åberg (M)

Tobias Billström (M)